

го¹. Центр взяв діяльну участь разом із старосинявськими (Хмельниччина) і моголівськими (Вінниччина) краєзнавцями в організації регіональних наукових форумів "Пилявецька битва 1648 року в історії України"², "Перша Моголів-Подільська краєзнавча конференція"³ та виданні їх матеріалів.

До найближчих перспектив наукової роботи Центру варто віднести підготовку всеукраїнського наукового симпозіуму "Проблеми археології Поділля і Південно-Східної Волині", який приурочено до такої важливої події в культурному і науковому житті України, як відкриття в 1997 р. у місті музею археології Поділля, організацію наступного року міжнародної наукової конференції "Кам'янець-Подільський і Кам'янецьчина в контексті європейської історії". Сьогодні Центр зайнятий підготовкою до видання першого тому своїх наукових праць, формує авторський колектив для створення книги "Подільський енциклопедичний словник". Є чимало й інших перспективних задумів наукової діяльності. Але вони можуть бути реалізовані в сучасних умовах при підтримці спонсорів і меценатів, тісному співробітництві усіх вчених і краєзнавців на ґрунті дослідження історії Поділля. Вчена рада Центру чекає ділових пропозицій, наукових і науково-популярних праць, статей, повідомлень. Наша адреса: 281900 Кам'янець-Подільський, вул. Татарська, 14, історичний факультет, кім. 11.

¹ Див.: Поділля і Волинь у контексті українського національного відродження. Науковий збірник / Ред. кол.: Л. В. Баженов (відп. ред.), І. С. Винокур та ін. — Хмельницький, 1995.—368 с.

² Див.: Пилявецька битва 1648 року в історії України. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції» присвяченої 400-річчю від дня народження Богдана Хмельницького 22—24 вересня 1995 р. / Ред. кол.: П. Я. Слободянюк (голова), А. Г. Філінюк та ін. — Стара Синява, 1995 (вид. 1996).— 186 с.

³ Див.: Перша Моголів-Подільська краєзнавча конференція (жовтень 1996 р.). / Ред. кол.: П. П. Бровко, І. С. Винокур та ін.). — Моголів-Подільський, 1996.—144 с.

І. Ф. КОРОЛЬ (Ужгород), С. В. ГАНУС (Ужгород)

**Міжнародна наукова конференція
"Соціально-економічні та етнополітичні
зміни в країнах Центральної
та Південно-Східної Європи
(друга половина 80-х — перша половина
90-х років ХХ ст.)"**

26—27 вересня 1996 р. в Ужгородському державному університеті (УжДУ) відбулася міжнародна наукова конференція "Соціально-економічні та етнополітичні зміни в країнах Центральної та Південно-Східної Європи (друга половина 80-х — перша половина 90-х рр. ХХ ст.)". Її відкрив голова оргкомітету ректор університету проф. В. Ю. С л и в к а . У вступному слові він розповів про плідні зв'язки вузу з науковими установами та навчальними закладами України, а також близького та далекого зарубіжжя, що дало змогу скликати конференцію такого представницького рівня і обмінятися досвідом осмислення подій недавнього минулого. Ректор акцентував увагу на здобутках науковців УжДУ за останні роки, привітав учасників міжнародного форуму і побажав їм плідної роботи.

Канд. іст. наук, заступник голови Закарпатської обласної держадміністрації В. О. Приходько проаналізував економічну і суспільно-політичну ситуацію, яка склалася в містах і селах області, розповів про співробітництво в рамках Карпатського Єврорегіону і дав високу оцінку змістовній і актуальній тематиці робочої програми наукового форуму.

Тон науковій дискусії задала доповідь зав. кафедрою нової і новітньої історії та історіографії УжДУ проф. Г. Павленка "Глобальні та регіональні передумови змін у країнах Центральної та Південно-Східної Європи: перші спроби осмислення та перспективи вивчення". Доповідач наголосив, що революції в країнах колишнього соціалістичного табору за своїм значенням вийшли далеко за межі континенту і є, по суті, найвизначнішою подією післявоєнної історії. Як відомий фахівець в галузі германістики, проф. Г. Павленко акцентував увагу аудиторії на ролі об'єднаної Німеччини в оновленій Європі і у світі в цілому.

"Карпатський Єврорегіон: передумови створення і перспективи розвитку" — тема доповіді виконавчого директора Карпатського Єврорегіону М. Буковецького. Її доповнював виступ проф. УжДУ І. Миговича "Конфліктний потенціал етнічного фактору в закарпатському соціумі". На багатому фактичному матеріалі промовці розглянули ситуацію, що склалася на Закарпатті, і дали конкретні пропозиції щодо вдосконалення економічної, соціальної, національної політики, яка допомогла б уникати конфліктів і напруги у всіх сферах життя. Особливу увагу учасників форуму привернув оригінальний аналіз економічної, соціально-політичної ситуації в Закарпатті, здійснений на основі новітніх методик проф. І. Миговичем.

На пленарному засіданні було також заслухано змістовну доповідь словацького вченого Гайдоша Маріана "Русини-українці на Словаччині в умовах суспільної трансформації". Цей відомий науковець поділився досвідом вивчення економічної ситуації в сусідній з нами країні і висловив свої міркування щодо вирішення проблем національних меншин в поліетнічних регіонах.

Робота конференції продовжувалася на секційних засіданнях. В першій секції на основі архівних джерел і перших наукових публікацій вчені зробили спробу узагальнити загальнополітичні передумови та хід змін у країнах Центральної та Південно-Східної Європи. Було заслухано понад 20 доповідей, в яких основна увага приділялася таким країнам, як Угорщина, Німеччина, Югославія, Чехія і Словаччина. Виступили професори В. Ілько, М. Лендел, Г. Шманько, І. Гранчак, Г. Павленко, І. Король, доценти В. Сурнін, М. Матювка, С. Мотрук, І. Шершун, М. Олашин, І. Ілько, І. Вбканич, молоді науковці, аспіранти Е. Кіш, Р. Ісаєв, наукові співробітники В. Марина, І. Устич, І. Чучка, І. Сюсько, С. Ганус та інші. Доповідачі дійшли висновку, що радикальні соціально-економічні та політичні зміни, які сталися в згаданих країнах, були не випадковим явищем, вони латентно визрівали в умовах тоталітарних режимів. Горбачовська "перебудова", поступова лібералізація господарського і суспільного життя в СРСР дали поштовх прискореному визріванню передумов їх повалення в країнах колишнього соціалістичного табору. Цікаво, що невдовзі після згаданих революцій сам СРСР почав відставати у процесі докорінної ломки віджилих економічних і політичних структур. Ця суперечність між вимогами часу і станом реальної ситуації в СРСР привела до відомих подій серпня 1991 р. і зникнення радянської федерації як геополітичної реальності.

У другій секції обговорювалися питання про зміст і перспективи соціально-економічних перетворень в країнах Центральної і Південно-Східної Європи. Вивчення досвіду переустрою господарського механізму в сусідів є повчальним для нашої країни.

Третя секція була присвячена проблемам етнополітичних процесів та їх впливу на внутрішній розвиток і міжнародні зв'язки так званих пост-комуністичних країн. Доц. І. М а н д р и к спинився на питанні історичної спільності і взаємозалежності народів Центральної і Південно-Східної Європи. Чималий резонанс викликали повідомлення науковців: проф. М. Т и в о д а р а "Новітнє русинство — пережиток етнополітичних процесів першої половини ХХ ст.", аспіранта О. М а л ь ц я "Політичне русинство в ідеології і практиці сучасних партій і рухів Закарпаття", доц. І. С е н ь к а "Етносоціальний образ русина-українця в художній літературі", Ф. М и ш а н и ч а "Етнополітичні процеси в громадсько-політичному житті Карпатського регіону". Єдності думок при обговоренні названих тем не було досягнуто, але науковці погодились, що в період соціальної напруги слід дуже обережно, толерантно підходити до питань, які зачіпають національні почуття народів, уникати конфронтації, мирним шляхом шукати злагоди. Це дуже актуально для такого поліетнічного регіону, як Закарпаття. Цю думку підтримали і науковці з Кошиць — С. К о н е ч н і та В. П а л к о в і ч. Вони розкрили такі теми: "Національні меншини в процесі історичного розвитку Словаччини" та "Угорське питання на Словаччині: історична ремінісценція і сучасність". Про етнополітичні процеси в сучасній Словаччині розповів доц. М. Г о н а к. Схожих питань торкнувся і доц. М. М а к а р а — "Українці і словаки: в минулому і нині".

Дискусійний характер мали виступи представника Ніредьхазького педінституту (Угорщина) С. П а н ь к а "До питання етнолінгвістичних упереджень в історичному Закарпатті", доц. М. К а м е н е ц ь к о г о "Процес політичної трансформації хорватського суспільства та вплив на нього міжетнічного конфлікту", доц. М. М а к а р и і наукового співробітника В. М а р н и "Етнокультурний Ренесанс румунів Закарпаття".

Всього на конференції було виголошено понад 40 доповідей. В їх обговоренні взяли участь 18 науковців, а в дискусіях — 32. Через фінансову скруту не всі фахівці, які надіслали заявки на участь у роботі конференції, мали змогу приїхати до Ужгорода, але вони надіслали тези, що будуть використані при підготовці збірника матеріалів конференції.

Учасники конференції висловили пропозицію — на основі її матеріалів підготувати навчальний посібник "Країни Центральної і Південно-Східної Європи: тенденції соціально-економічного та етнополітичного розвитку", потреба в якому давно назріла. Було висловлено також побажання, щоб подібні конференції стали традиційними, а оскільки Закарпаття розташоване на стику чотирьох держав, то визнано за доцільне обрати Ужгород центром міжнародних форумів з подібної проблематики. Пропонувалося розширити географію учасників і з цієї метою звернутися до колег з Польщі, Румунії, республік колишньої Югославії.

Проведення подібних конференцій вкрай необхідне. Після розпаду СРСР обірвалися не тільки економічні зв'язки між колишніми союзними республіками, а й наукові. А це призвело до того, що до бібліотек України практично не надходять монографії, навчальні посібники, академічні журнали, зокрема ті, що видаються в Москві. Тому учні й студенти змушені часто користуватися застарілою літературою.

Вважаємо, що за таких умов викладачі вузів зобов'язані використовувати всі можливості, щоб доносити нову правдиву інформацію до молоді, яка навчається. Цьому сприятимуть і матеріали міжнародної наукової конференції, і навчальні посібники, які планується видати за допомогою спонсорів.